

The Selected Areas of Educational and Social Work under Contemporary Conditions, red. Franciszka Wanda Wawro, Lublin: Wydawnictwo KUL 2013, ss. 352.

Profesor dr hab. Franciszka Wanda Wawro, przy współpracy zespołu autorów o zróżnicowanych specjalnościach pedagogicznych na polu pracy naukowej oraz praktyków pracy socjalnej, przygotowała i opracowała w wersji angielskojęzycznej bardzo cenną publikację pt. *The Selected Areas of Educational and Social Work under Contemporary Conditions (Wybrane obszary pracy pedagogicznej i socjalnej we współczesnych uwarunkowaniach)*.

Książka zawiera artykuły przygotowane przez wielu specjalistów, którzy zarówno w refleksji naukowej, jak i w działalności praktycznej na co dzień podejmują kwestie bezpośrednio lub pośrednio dotyczące tematyki pracy pedagogicznej i socjalnej, a mianowicie: *Selected aspects of the participation of young people in modern culture. A socio-pedagogical essay* (Franciszka Wanda Wawro), *Social pedagogy of the catholic church* (Roman Jusiak), *Social contexts of quality standards in school education in Poland* (Franciszka Wanda Wawro), *Das Wesen der „Ästhetischen Theorie“ bei Theodor Wiesengrund Adorno* (Tadeusz Guz), *Care and nurture of orphans in foster families* (Andrzej Łuczyński), *Pedagogical implications of activation process of people exposed to social exclusion* (Kinga Sarda-Deć), *Social worker and the needs of children and adolescents from dysfunctional families* (Maria Krupa), *Significance of Social Support for cancer-affected women* (Małgorzata Nyk-Dekiel, Monika Szpringer), *The participation of the father in the realization of a child's developmental needs in modern conditions* (Marek Jeziorański), *The pedagogical aspect of social integration of disabled children* (Anna Lendzion), *Violence of young people towards the elderly as viewed by young Poles* (Monika Szpringer, Mariola Wojciechowska), *Functioning of a contemporary family – quality and its significance for performance of children and adolescents in educational sphere* (Mariola Wojciechowska), *The Contemporary Labour Market and The Generation Y* (Tymoteusz Klocek), *Preparing the residents of St. Sister Faustina's Youth Educational Centre for Girls in Kraków-Łagiewniki for vocational independence* (Edyta Laurman-Jarząbek, Monika Szpringer, Eliza Mazur), *Volunteering as a path of personal and social development* (Lidia Pietruszka).

Książka w swej zawartości merytorycznej stanowi zharmonizowany zbiór refleksji teoretycznych i analiz empirycznych, które w swej całości niejako integrują wiedzę z zakresu aksjologii, pedagogiki i pracy socjalnej odnoszącą się do wybranych problemów społeczno-kulturowych i pedagogicznych, w ich usytuowaniu środowiskowym. Charakterystyka specyfiki zmagañ współczesnego człowieka na drodze do realizacji jego potrzeb rozwojowych, społeczno-kulturowych czy egzystencjalnych, w odniesieniu do omawianych kategorii osób (np. młodzieży) czy małych instytucji społecznych (jak rodzina), dokonywana jest przez autorów częstokroć z uwzględnie-

niem zmieniającej się (czasem wręcz ryzykownie) kontekstowości, zarówno w tle polskim, jak i globalnym.

Należy podkreślić, że znaczna część opracowań odnosi się do rodziny i młodego pokolenia, któremu w realiach nowoczesnego społeczeństwa przychodzi startować do ról społecznych w warunkach nieprzewidywalnych i turbulentnych przemian polityczno-gospodarczych, a także w aksjologicznie niejednoznacznym tle kulturowym. Wiele procesów bowiem generujących dynamiczne przekształcenia uwarunkowań społeczno-kulturowych ma wymiar globalny, ale ich doświadczenie staje się szczególnie dotkliwe dla polskiej rodziny, młodzieży i dzieci, ze względu na skalę zagrożeń marginalizacją w życiu społecznym.

Warto zaznaczyć, że aktualnie zauważane i podejmowane problemy, które w konsekwencji prowadzą do trudności w prawidłowym funkcjonowaniu społecznym i zawodowym, dotyczą nie tylko grup już dziś szczególnie zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, ale całego młodego pokolenia. Współczesna szybkość życia, informatyzacja społeczeństwa, zmiana znaczenia oraz wartości rodziny powoduje pojawianie się problemów, których specyfika i skala nie były dotąd wnikliwie badane i brane pod uwagę w procesach społecznych. Dlatego też szczególnie praca socjalna obejmuje działania profesjonalne, mające na celu poprawę warunków życia jednostki i społeczeństwa oraz złagodzenie ludzkiego cierpienia i rozwiązywanie problemów społecznych. Pracownicy socjalni jako zawodowi profesjonalści pracują z ludźmi, by rozwinąć ich zdolności i zwiększyć ich możliwości działania, udostępnić społeczną pomoc i środki, zorganizować humanitarne i wrażliwe służby socjalne oraz by rozwinąć struktury społeczne, które tworzą możliwość tego działania.

Wszystkie umieszczone w książce opracowania wpisują się we wspomnianą wcześniej, a zarazem popularną obecnie tendencję interdyscyplinarnego analizowania zjawisk rozwojowych jednostki i życia społecznego. W podejściu metodologicznym opracowań dotyczących pracy socjalnej przełamana została dość dyskusyjna dotąd tendencja postrzegania jej jedynie w ukierunkowaniu na osoby doświadczające bezradności czy zagrożenia wykluczeniem społecznym, wskutek doświadczeń życiowych oraz nieprzewidywalnych procesów zmian w systemie społecznym i ekonomicznym. Ukazywane są natomiast konieczności pracy mającej na celu nie tyle rozwiązywanie powstałych problemów ludzkich, ile pracę w kierunku „wyzwalania” zasobów środowiskowych i edukacji do kompetencji społecznych, a także umiejętności negocjowania z systemami społecznymi (odnosi się zwłaszcza do młodej generacji).

Poszczególne opracowania są logicznie powiązane i w swym układzie sugerują rangę podnoszonych w nich kwestii. W pierwszoplanowym usytuowaniu znalazły się opracowania dotyczące młodzieży, podejmujące diagnostycznie ważne aspekty jej kondycji. Są to: *Selected aspects of the participation of young people in modern culture. A socio-pedagogical essay* (F.W. Wawro) oraz studium *The Contemporary Labour Market and The Generation Y* (T. Klocek), które koncentruje się na współczesnym rynku pracy pokolenia Y. Kolejne opracowanie, pt. *Social contexts of quality standards in school education in Poland* (F.W. Wawro), omawia społeczne konteksty jakości standardów w edukacji szkolnej w Polsce. Natomiast artykuł *Preparing the residents of St. Sister Faustina's Youth Educational Centre for Girls in Kraków-Łagiewniki for vocational independence* (E.A. Laurman-Jarząbek, M. Szpringer

i E. Mazur) omawia społeczne konteksty jakości standardów w edukacji szkolnej w Polsce oraz przygotowanie młodzieży do niezależności zawodowej. Niezwykle ważny, ze względu na niedostatek opracowań w tym temacie, jest artykuł *Social pedagogy of the catholic church* (R. Jusiak).

Blok tematyczny odnoszący się do rodziny, sytuacji dziecka, wsparcia chorych kobiet oraz ojcostwa stanowią takie opracowania, jak: *Social worker and the needs of children and adolescents from dysfunctional familie* (M. Krupa), *Significance of Social Support for cancer-affected women* (M. Nyk-Dekiel, M. Springer), *The participation of the father in the realization of a child's developmental needs in modern conditions* (M. Jeziorański), *The pedagogical aspect of social integration of disabled children* (A. Lendzion), *Violence of young people towards the elderly as viewed by young Poles* (M. Szpringer, M. Wojciechowska), *Violence of young people towards the elderly as viewed by young Poles* (A. Łuczyński), *Care and nurture of orphans in foster families* (M. Szpringer, M. Wojciechowska), a także *Functioning of a contemporary family – quality and its significance for performance of children and adolescents in educational sphere*.

Prezentowana pozycja książkowa w wersji angielskojęzycznej (i częściowo niemieckiej) stanowi kolejną publikację wpisującą się w dorobek Katedry Pedagogiki Społecznej, przy której to katedrze kultywowana jest już wieloletnia tradycja inicjowania naukowych debat i wymiany doświadczeń w gronie zapraszanych do współpracy osób specjalizujących się w badaniu aktualnych problemów społecznych, stanowiących szeroko rozumiane pole problemowe współczesnej pedagogiki społecznej. Jak zaznacza we Wstępie do książki jej redaktor F.W. Wawro, specyfikę tej dyscypliny, jaką jest pedagogika społeczna, określa nie tylko jej przedmiot materialny i formalny, ale także właśnie otwartość na takie podejście do interesujących ją kwestii społecznych, by ich charakter oraz uwarunkowania zaprezentować możliwie wyczerpująco w ujęciu interparadygmatycznym. Takie podejście jest adekwatną odpowiedzią na dynamikę i związaną z nią zmienność charakteru zjawisk, będących w polu zainteresowań pedagogiki społecznej i pracy socjalnej. Ze względu na prakseologiczny charakter pedagogiki społecznej istotny wymóg we współczesnym podejściu do problemów społecznych stanowi nie tylko trafne odczytywanie i diagnozowanie ich złożoności i zmienności, ale także podejmowanie zbiorowego wysiłku, by optymalizować warunki makro- i mikrośrodowisk społecznych, w których niejednokrotnie problemy te są generowane. Właściwym zatem efektem wysiłków badawczych i pracy socjalnej winno być dostosowywanie i usprawnianie pracy edukacyjnej i socjalnej do nowych wyzwań.

W opracowaniach poszczególnych autorów nieprzypadkowo dobrana została aktualna problematyka, odnosząca się do tych aspektów kondycji i funkcjonowania dziecka, rodziny, osób pracujących czy kościoła, które stanowią szczególne wyzwanie dla pracy edukacyjnej i socjalnej w nowoczesnym społeczeństwie. Podjęte przez poszczególnych autorów analizy i refleksje ukazują omawiane przez nich problemy w powiązaniu z konkretnymi uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi, charakterystycznymi nie tylko dla polskiej rzeczywistości. Charakteryzują one specyfikę zmagania poszczególnych podmiotów życia społecznego w jego zmaganiach na drodze realizacji potrzeb egzystencjalnych i rozwojowych.

Aktualność podjętych zagadnień i samej publikacji nie budzi najmniejszej wątpliwości. Jest ona potrzebna nie tylko jako wyraz odpowiedzialności za młodych ludzi, podejmujących studia pedagogiczne, socjologiczne i z pracy socjalnej, ale także jest świadectwem mądrej i odpowiedzialnej naukowej refleksji nad współczesnymi uwarunkowaniami obszarów pracy społecznej zarówno pedagogicznej, jak i socjalnej, gdyż te uwarunkowania bardzo szybko ulegają zmianie i mocno sygnalizują ciągłą potrzebę jej konfrontowania z rzeczywistością.

Recenzowana książka może stanowić godny naśladowania przykład kompetentnej współpracy badaczy i praktyków oraz rzetelności, tak pod względem merytorycznym, jak warsztatowym. Warto zauważyć, że recenzowana monografia została opracowana przez specjalistów z różnych ośrodków naukowych w Polsce, co bardzo wyraźnie wskazuje na ogólnopolską refleksję, podnosząc tym samym, jeszcze bardziej, walor publikacji. Wymiana myśli naukowców z różnych ośrodków badawczych jest zawsze cennym wkładem w rozwój nauki i w wyznaczanie wspólnych perspektyw badawczych. Trzeba wyraźnie zaznaczyć, że wszystkie artykuły są przygotowane solidnie i z dużym wysiłkiem badawczym. Prezentowane analizy empiryczne, dane badawcze i konkludujące wnioski mogą służyć wielu środowiskom i gremiom w Polsce. Mogą z tego skorzystać również i ci, którzy na co dzień posługują się językiem angielskim.

Redaktor Franciszka Wanda Wawro tą publikacją ubogaca znaczący dorobek związany z pedagogiką społeczną i pracą socjalną. Pod jej redakcją ukazały się między innymi następujące studia: *Młodzi w procesie formowania się nowoczesnych społeczeństw* (2004), *Problemy współczesnej młodzieży w ujęciu nauk społecznych* (2007), *Młodzi a kultura życia w kontekstach społecznych* (2009), *Pedagog wobec wyzwań współczesności* (2010). Recenzowana pozycja to kolejna z jej redaktorskich publikacji, która, tak jak poprzednie, jest dziełem o wysokich walorach merytorycznych i metodologicznych. Nie ulega wątpliwości, że z prezentowanej publikacji mogą skorzystać wszyscy, zarówno teoretycy, jak i praktycy naukowcy i studenci. Jest to dzieło ważne, interesujące, potrzebne i aktualne.

Jerzy Smoleń

Katedra Semiotyki i Retoryki Dziennikarskiej KUL

Andrzej J. S o w i ń s k i, *Szkice do teorii wychowania kreatywnego*, Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls 2013, ss. 273.

Andrzej J. Sowiński we wstępie do recenzowanej książki słusznie pisze: „Kreatywność, twórczość i rozwój to procesy, które nierozzerwalnie wiążą się z życiem ludzkim, zarówno w wymiarze społecznym, jak i jednostkowym. Wyróżniają one człowieka